

Kunst en cultuur maken het onderwijs rijker en betekenisvoller

CONCEPTKERNDOELEN KUNST EN CULTUUR GAAN FASE VAN BEPROEVEN IN

De conceptkerndoelen kunst en cultuur gaan groepsleraren, vakleraren en cultuurcoördinatoren meer richting geven. Tegelijkertijd is er voldoende ruimte voor eigen invulling binnen het leergebied. Dat is de boodschap van curriculumexpert kunst en cultuur Viola van Lanschot Hubrecht van SLO, van Chantal Brunt, lid van het kerndoelenteam kunst en cultuur en leraar in het po en van Peter Tol, ook lid van het kerndoelenteam en docent op de pabo. 'Leerlingen kunst en cultuur laten ervaren, ze laten experimenteren en improviseren, dat maakt het onderwijs rijker en betekenisvoller.'

Tekst: Brigitte Bloem

Beeld: SLO

Kerndoelen helpen leraren keuzes te maken in het lesaanbod in een bepaald leergebied. De huidige kerndoelen voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs stammen uit 2006. Sindsdien is de wereld flink veranderd. "Als vakleraar muziek kom ik op veel scholen. Ook op de school waar ik als groepsleraar werk, merkte ik dat mijn collega's met minder affiniteit voor kunst en cultuur de doelen te makkelijk afstreepten", vertelt Brunt. "Zo, dat hebben we ook weer gehad", hoorde ik vaak. Met de conceptkerndoelen is dat anders. Ze zijn concreter geformuleerd en geven duidelijker aan wat het doel voor de leerlingen is. Ook de indeling in drie domeinen draagt hier sterk aan bij: artistiek creatief vermogen, het maken en meemaken én het betekenis geven. Je ziet

ook meteen hoe rijk en breed het leergebied kunst en cultuur is." Pabodocent Tol kan dat beamen. "Veel van mijn studenten zien tijdens hun stage in het po zo weinig kunstvakken voorbijkomen dat ze veronderstellen dat er geen vaste plek voor is ingeruimd in het curriculum. De conceptkerndoelen maken duidelijk dat kunst en cultuur juist integraal deel uitmaken van het lesaanbod." Van Lanschot Hubrecht legt uit dat de nadruk op creativiteit een heel belangrijke verbetering is. "In de huidige kerndoelen staat niets over creativiteit en het ontwikkelen daarvan, terwijl dat juist de kern is van kunst en cultuur. In de conceptkerndoelen heeft het onderzoeken van het eigen artistiek creatief vermogen een stevige positie gekregen."

Het kerndoelenteam Kunst en Cultuur aan het werk

Ruimte voor diversiteit en eigen keuzes

Een ander belangrijk aspect van de conceptkerndoelen is de aandacht voor diversiteit. “Het huidige kunstonderwijs heeft een westers perspectief,” zegt Van Lanschot Hubrecht. “In de conceptkerndoelen is er meer oog voor de verschillende vormen van kunst en cultuur uit allerlei werelddelen. Dit sluit beter aan bij de verschillende culturele achtergronden van leerlingen. De advieskring gaf dit terug in haar feedback, waarvoor ze haar achterban had geraadpleegd. De conceptkerndoelen bieden ruimte om verschillende vormen van kunst en cultuur te verkennen. Leerlingen krijgen de kans kunst te maken en te beleven op een manier die aansluit bij hun mogelijkheden, identiteit en culturele achtergrond, terwijl ze óók kennismaken met het nog onbekende.” Hoewel de conceptkerndoelen meer richting geven, is er ook ruimte voor eigen invulling door de leraar. “Het was een uitdaging om de doelen ambitieus genoeg te maken voor de vakleraar en tegelijk haalbaar voor de groepsleraar,” zegt Brunt, “maar dat is ons behoorlijk gelukt. Er is voldoende ruimte om eigen keuzes te maken in het lesaanbod.” De voorbeelden die bij de kerndoelen zijn opgenomen (‘te denken valt aan’) helpen leraren om de vertaalslag naar de klas te maken.

Samenhang

De conceptkerndoelen zoeken ook de samenhang op met andere vakken. “Alle onderdelen van kunst en cultuur zijn met elkaar te verbinden, maar ook met andere leergebieden,” benadrukt Brunt. “Je kunt een kunstopdracht bijvoorbeeld koppelen aan wetenschap

en techniek, of muziek combineren met taal. Dit zorgt voor een rijk en breed lesaanbod dat leerlingen uitdaagt en hun interesse wekt.”

Ook Tol ziet voor kunst en cultuur enorm veel aanknopingspunten met andere vakken. “Zoals de conceptkerndoelen nu hun vorm hebben gekregen biedt het leergebied kunst en cultuur een veilige plek voor het uitwisselen van verschillende standpunten en meningen”, aldus Tol. “Daardoor komt culturele diversiteit onvermijdelijk aan bod. Burgerschap krijgt dus ook een plek in de kunstvakken.”

Vanzelfsprekend is tijdens het opstellen van de conceptkerndoelen rekening gehouden met de toekomst. “We wilden de doelen zo formuleren dat ze eigentijds en uitdagend zijn”, zegt Van Lanschot Hubrecht. “De ontwikkelingen in kunst en cultuur staan nooit stil en het is belangrijk dat de kerndoelen die dynamiek reflecteren. Dat zal straks ook in de leerlijnen terugkomen.”

Samenwerking en draagvlak

Het opstellen van de conceptkerndoelen was een intensief proces waarbij het kerndoelenteam nauw samenwerkte met de advieskring kunst en cultuur, bestaande uit leraren, vakverenigingen, maatschappelijke organisaties en andere experts (zie kader 2). “In het begin was het even zoeken naar de rolverdeling,” blikt Van Lanschot Hubrecht terug, “maar al snel merkten we dat de discussies in ons team ook speelden in de advieskring en dat we vaak op dezelfde uitkomsten uitkwamen. De advieskring

hield ons scherp, bijvoorbeeld door ons te wijzen op bewoordingen die voor meerderlei uitleg vatbaar waren. Dit heeft mede gezorgd voor heldere, goed doordachte conceptkerndoelen.”

De intensieve samenwerking met de advieskring zorgde er ook voor dat het onderwijsveld mee kon denken met de conceptkerndoelen. “Juist door deze werkwijze met de advieskring was al in een vroeg stadium zo’n groot deel van de achterban betrokken. We zijn heel tevreden met de conceptkerndoelen zoals ze er nu liggen,” aldus Van Lanschot Hubrecht.

Uitdaging voor het onderwijs: combineer en maak het betekenisvol

Brunt roept leraren en cultuurcoördinatoren op om de conceptkerndoelen niet te zien als losse onderdelen, maar als kansen voor verbinding. Ze verwacht dat daar ook een rol ligt in de professionaliseringstrajecten voor kunst- en cultuuronderwijs. “Veel kan nu al. Je kunt bijvoorbeeld een studiemiddag van je team besteden aan de conceptkerndoelen kunst en cultuur”, geeft ze als tip. “Kijk waar verbindingen liggen met andere leergebieden, zodat het geen overladen programma wordt, maar juist rijker en betekenisvoller voor je leerlingen. En trek eropuit met je groep. Kunst en cultuur zijn overal om ons heen. Ook al is er misschien geen theater in de buurt, elk standbeeld vertelt een verhaal. Maak de lessen betekenisvol door leerlingen meer tijd en vrijheid te geven en het proces te laten ervaren in plaats van toe te werken naar een vast eindproduct.”

Gelijke kansen en een betere doorstroom

Actuele kerndoelen dragen bij aan gelijke kansen voor leerlingen, een betere doorstroom naar vervolgonderwijs en het actief mee kunnen doen in de samenleving. De huidige kerndoelen zijn verouderd en globaal geformuleerd en daarom gaf het ministerie van OCW de opdracht aan SLO om de kerndoelen van de leergebieden in po en onderbouw vo te actualiseren. In september 2023 presenteerde SLO de conceptkerndoelen voor Nederlands en rekenen en wiskunde; in maart 2024 volgden burgerschap en digitale geletterdheid. In november 2024 zijn de laatste vijf leergebieden, waaronder kunst en cultuur, opgeleverd.

Meer informatie?

Benieuwd naar de conceptkerndoelen van het leergebied kunst en cultuur? Je vindt ze hier:

- De formele opleveringsdocumenten aangeboden aan OCW: www.slo.nl/thema/meer/actualisatie-kerndoelen-examenprogramma/actualisatie-kerndoelen
- Ken je scholen die geïnteresseerd zijn om de conceptkerndoelen te beproeven in hun onderwijspraktijk? Aanmelden kan door een e-mail te sturen naar actualisatiebeproeven@slo.nl
- Wil je op de hoogte blijven van de actualisatie van de kerndoelen? Meld je dan aan voor de automatische nieuwsupdates: www.actualisatiekerndoelen.nl/updates/aanmelden-voor-updates

Het kerndoelenteam kunst en cultuur en de inbreng van het onderwijsveld

Het kerndoelenteam kunst en cultuur, bestaande uit leraren po en vo, vakexperts en curriculumexperts van SLO, heeft sinds september 2023 hard gewerkt aan de totstandkoming van conceptkerndoelen. Het onderwijsveld is intensief betrokken bij het proces van curriculumherziening. Vakverenigingen, lerarenopleidingen en maatschappelijke organisaties gaven via de advieskring kunst en cultuur op gezette tijden feedback op tussenproducten. Ook werden reacties opgehaald tijdens conferenties en netwerkbijeenkomsten. Bovendien zorgde de inbreng van de klankbordgroep specifieke onderwijsbehoeften ervoor dat de conceptkerndoelen ook inclusief en haalbaar zijn voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. De volgende stap is de fase van beproeven. In deze fase worden de conceptkerndoelen met een groot aantal scholen beproefd in de onderwijspraktijk op verwachte bruikbaarheid en vragen we wat nodig is om ze te implementeren. Met de opgehaalde feedback scherpener we de conceptkerndoelen verder aan. Daarnaast heeft OCW aangegeven dat er nog een extra stap moet worden gezet om de kerndoelen meer in samenhang te presenteren, zodat er een goede focus komt op het versterken van lezen, schrijven en rekenen. SLO pakt dit tegelijkertijd op met het verwerken van de feedback uit de onderwijspraktijk. De definitieve voorstellen voor kerndoelen worden eind 2025 opgeleverd.